

Referințe bibliografice

1. Vezi, de exemplu: Natasha Dufour, *Mes mathématiques de A à Z simplifiées*, Anjou: Les Éditions CEC, 2011, p. 263; Gilles Grenon, Suzanne Viau, *Statistique appliquée: initiation à l'analyse des données statistiques*, 2e édition, Boucherville: Gaëtan Morin Éditeur, 2003, p. 222.

2. Vezi concepția noastră determinată în monografia: Octavian Bejan, *Explicație criminologică a comportamentului criminal*, Chișinău, 2009.

3. Gilles Grenon, Suzanne Viau, *Statistique appliquée: initiation à l'analyse des données statistiques*, 2e édition, Boucherville: Gaëtan Morin Éditeur, 2003, p. 222 și următoarele.

4. De exemplu: Gilles Grenon, Suzanne Viau, *Statistique appliquée: initiation à l'analyse des données statistiques*, 2e édition, Boucherville: Gaëtan Morin Éditeur, 2003, p. 222.

5. Г.А. Аванесов, *Теория и методология криминологического прогнозирования*, Москва: Издательство «Юридическая литература», 1972, с. 134.

6. Gilles Grenon, Suzanne Viau, *op. cit.*, p. 228-229.

7. Vezi o modalitate de calculare a variațiilor sezoniere ale criminalității la Valeriu Bujor și Cătălina Miron-Popa. *Bazele analizei statistice a criminalității*, Bălți, 2010, p. 43-44.

DELIMITAREA RĂSPUNDERII FINANCIARE DE RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIVĂ

Augustin PROCOPOVICI,
avocat, doctorand

SUMMARY

Not all authors agree with the existence of financial liability as a stand-alone form of legal liability. In legal literature is widespread view that financial liability should be a variety of administrative liability. In this article we propose to bring arguments which prove vice versa. Since the determinant criterion of independence of financial liability is the independence of financial law (the specific object and method of financial law), we will refer to these aspects, and later to highlight other signs that proves that the financial liability is a stand-alone form of legal liability.

REZUMAT

Nu toți autorii sînt de acord cu existența răspunderii financiare ca formă de sine stătătoare a răspunderii juridice, în literatura juridică fiind răspîndită opinia potrivit căreia răspunderea financiară ar fi o varietate a răspunderii administrative. În prezentul articol ne propunem să aducem argumentele care demonstrează că lucrurile stau altfel. Deoarece criteriul determinant al independenței răspunderii financiare este independența dreptului financiar și specificul obiectului și metodei de reglementare a dreptului financiar, ne vom referi și la aceste aspecte, pentru ca ulterior să scoatem în relief și alte semne care demonstrează că răspunderea financiară este o formă de sine stătătoare a răspunderii juridice.

În literatura juridică, este răspîndită opinia potrivit căreia răspunderea financiară ar fi o varietate a răspunderii administrative. Astfel, este negată existența răspunderii financiare ca formă de sine stătătoare a răspunderii juridice.

Unii autori analizează metoda și obiectul de reglementare drept criterii de delimitare a formelor răspunderii juridice [1, p. 34], alții clasifică răspunderea juridică în forme în funcție de apartenența ramurală [2, p. 141-183; 3, p. 541-546], obiectul și metoda fiind criterii de delimitare nu a formei răspunderii juridice, ci a ramurii corespunzătoare a dreptului, în cadrul căreia trebuie deja să existe o instituție distinctă a răspunderii juridice.

I. Belopaško consideră că nu există răspundere financiară drept formă de sine stătătoare a răspun-

derii juridice, întrucît în prezent nu există o formă specifică a încălcării – încălcarea financiară și o sancțiune specifică – sancțiunea juridică financiară. Respectiv, nu putem vorbi despre dreptul financiar ca despre o ramură de sine stătătoare a dreptului. Pentru aceasta este necesar de a delimita o metodă de sine stătătoare a reglementării juridice care, din punct de vedere al teoriei generale a dreptului, este analizată drept unul dintre principalele criterii care condiționează structurarea sistemului de drept, separarea ramurilor (subramurilor) autonome ale dreptului [4, p. 54-63].

Care este deci obiectul dreptului financiar și care este metoda sa? Răspunsul la această întrebare ne va permite să delimităm dreptul financiar de dreptul administrativ, pentru ca în final să demonstrăm caracterul independent al răspun-

derii financiare ca formă a răspunderii juridice.

Dreptul administrativ este definit drept ramură a dreptului public care reglementează, concret sau cu valoare de principiu, relațiile sociale din sfera administrației publice, precum și cele de natură conflictuală dintre autoritățile publice sau structurile private, investite cu autoritate publică, pe de o parte, și cei vătămați în drepturile lor prin actele administrative ale acestor autorități, pe de altă parte [5, p. 128].

Obiectul de reglementare al dreptului administrativ îl constituie relațiile ce apar în rezultatul exercitării de către organele publice a atribuțiilor lor privind menținerea funcționării corespunzătoare a sistemelor economic, militar, politic, social-cultural ale țării, precum și privind protecția ordinii și siguranței publice [6, p. 1-4]. Potrivit lui Romulus Ionescu, obiectul dreptului administrativ îl reprezintă acele raporturi sociale care constituie obiectul administrației de stat, înfăptuită conform normelor juridice de către organele administrației de stat, cu excluderea acelor raporturi care fac obiectul activității financiare a statului [7, p. 25]. Raporturile care fac obiectul activității financiare a statului nu sînt incluse în obiectul de reglementare a dreptului administrativ nici de I. Starilov [8, p. 12-21] și K. Belski [9, p. 14-21].

În același timp, altele sînt componentele obiectului dreptului financiar. Dreptul financiar poate fi definit ca totalitatea actelor normative care reglementează relațiile de constituire, repartizare și utilizare a fondurilor bănești ale

statului și ale instituțiilor publice, destinate satisfacerii sarcinilor social-economice ale societății [10, p. 81].

Astfel, spre deosebire de dreptul administrativ, obiectul dreptului financiar este constituit din cu totul alte categorii de relații sociale, care sînt protejate de fapte ilicite în special de normele dreptului financiar, și nu ale celui administrativ.

Specificul metodei reglementării juridice a relațiilor sociale este un alt semn al independenței dreptului financiar și a răspunderii financiare. O componentă de bază a structurii metodei reglementării juridice sînt măsurile de constrîngere statală ce survin în caz de încălcare a normelor juridice. Sancțiunile financiare, drept element structural al metodei reglementării juridice, acționează la nivel psihologic (informațional), iar dacă subiectul încalcă norma financiară, atunci acțiunea sancțiunii se exteriorizează, intră în acțiune caracterul coercitiv al metodei, scopul căruia este de a impune delincvenților un comportament licit, de a-i reeduca și de a restabili dreptul încălcat.

Menționăm că în dreptul financiar mai este aplicată și metoda stimulării. Instituția stimulării în dreptul financiar se află la etapa formării, dar putem considera stimularea drept o metodă suplimentară de reglementare.

Potrivit lui I. Starilov, putem vorbi despre răspunderea financiară doar în calitate de sinonim al răspunderii administrative, or să o analizăm drept o varietate a acesteia, întrucît părțile nu se află pe picior de egalitate [11, p. 49-52].

Într-adevăr, subiecții raporturilor juridice financiare nu sînt pe picior de egalitate, fapt caracteristic și altor raporturi juridice publice. Particularitatea legăturii juridice dintre subiectul subordonat și cel subordonator constă în faptul că această subordonare este una funcțională. După cum afirmă N. Himiceva, subiecții raporturilor financiare, cărora le sînt adresate prescripțiile publice, sînt în interacțiune cu aceste organe și sînt dependente de acestea doar pe linia funcției activității financiare. Ele nu au o subordonare în toate direcțiile, ca în cazul conducerii ramurale „pe verticală” („ministerul” – în „vîrf” și organizațiile supuse acestuia „jos”) [12, p. 42-43]. La fel consideră și O. Gorbunova [13, p. 24-25], O. Iustus [14, p. 15-16], M. Karaseva [15, p. 64-65].

Pentru reglementarea relațiilor sociale sînt folosite următoarele metode: dispozitivă, imperativă, stimulativă. Coraportul metodelor menționate în diferite ramuri ale dreptului variază în funcție de specificul obiectului reglementării juridice. Metoda principală a dreptului financiar rămîne metoda imperativă. Concomitent cu metoda imperativă, mai este folosită și metoda coordonării, care nu este una similară metodei dispozitive din dreptul privat, aceasta reprezentînd o simbioză a elementelor dispozitiv-imperative [16, p. 15].

Spre sfîrșitul secolului al XX-lea, independența dreptului financiar nu mai prezenta dubii pentru savanții ruși, nimeni nu pune la îndoială independența obiectului reglementării juridice și specificul metodei – lipsa subordonării în aplicarea metodei imperative [17,

p. 6]. Posibil că în reglementarea anumitor categorii de relații sociale și are loc intersectarea obiectului dreptului administrativ și a dreptului financiar, dar aceasta nu face decât să demonstreze caracterul sistemic al dreptului și al răspunderii juridice. Dreptul administrativ nu reglementează raporturile financiare, or specificul acestora necesită aplicarea metodei juridice financiare. În asemenea cazuri, o mare parte din prescripții emană de la organele financiare ale statului, create special pentru realizarea activității financiare, aceste organe sunt legate de alte organe ale statului doar funcțional, pe linia activității financiare [18, p. 15].

Dreptul financiar este o ramură distinctă de drept, care s-a delimitat, în măsura specializării legislației, din dreptul administrativ. Delimitarea nu putea avea loc parțial, lăsând instituția răspunderii juridice în dreptul administrativ, or existența răspunderii este un semn obligatoriu al metodei reglementării juridice a relațiilor sociale și un argument suplimentar în sprijinul independenței ramurii de drept. În dreptul financiar, ca ramură distinctă a dreptului, trebuie să existe o instituție în stare să asigure realizarea și respectarea normelor juridice financiare.

În cadrul obiectului dreptului financiar au apărut grupuri de relații fiscale, bugetare, valutare și bancare. Astfel, au apărut subramurile dreptului fiscal și bugetar, și instituțiile ce reglementează raporturile valutare și raporturile dintre Banca Națională și instituțiile financiare. Corespunzător acestor grupuri de relații sociale, ce fac parte din obiectul dreptului

financiar, s-au conturat varietăți ale răspunderii financiare. Aceste varietăți sînt răspunderea în domeniul relațiilor fiscale, bugetare, valutare, bancar-publice.

Răspunderea fiscală, cea bugetară, valutară, bancar-publică nu sînt forme de sine stătătoare ale răspunderii juridice, ci varietăți ale răspunderii financiare, clasificarea cărora are loc în baza formelor relațiilor sociale reglementate și protejate de răspunderea financiară. Varietățile răspunderii financiare indicate nu există în afara cadrului răspunderii financiare sau în afara cadrului obiectului dreptului financiar.

Considerăm controversată opinia potrivit căreia răspunderea financiară ar fi o varietate a răspunderii administrative. Pe de o parte, dreptul financiar este considerat o ramură de sine stătătoare a dreptului, iar pe de altă parte, răspunderea financiară este analizată ca varietate a răspunderii administrative. De exemplu, G. Kuzmiceva și G. Kalinina includ răspunderea financiară în cea administrativă și scriu despre o oarecare „universalitate a instituției răspunderii administrative”, pentru ca ulterior să afirme că foarte multe norme ale răspunderii administrative se regăsesc în alte ramuri ale dreptului, ca, de exemplu, în dreptul financiar [19, p. 10-11]. În acest caz, apare întrebarea: de ce aceste norme sînt considerate administrative, dacă fac parte din altă ramură a dreptului și din alt act normativ, aparținînd altei ramuri a legislației? De regulă, se vorbește despre mici „incluziuni” în actul normativ a normelor cu o apartenență ramurală diferită. Or masa legislativă

a normelor răspunderii financiare nu poate fi numită „mică incluziune”. Aceasta este compusă din legi cum ar fi, bunăoară, Codul fiscal.

În cazul în care am afirma că răspunderea financiară are o natură administrativă, s-ar crea o controversă ce constă în faptul că norma juridică care prevede conduita obligatorie este parte componentă a dreptului financiar, iar răspunderea pentru încălcarea ei (care este prevăzută de aceeași normă) este administrativă.

A. Arslanbekova recunoaște că există o anumită asemănare între răspunderea financiară și cea administrativă, întrucît ambele forme ale răspunderii juridice apar în domeniul raporturilor juridice publice, ele se atribuie răspunderii juridice publice. Ulterior însă autorul evidențiază semnele care deosebesc răspunderea financiară de cea administrativă: temeiurile apariției, sancțiunile aplicabile, scopurile urmărite, termenele de prescripție, organele competente în aplicarea măsurilor răspunderii [20, p. 22].

D. Lipinski reține următoarele semne suplimentare ale criteriului ramural de clasificare: temeiurile răspunderii, caracterul urmărilor nefavorabile stabilite de stat, prezența actelor normative codificate, natura obiectului faptei ilicite, ordinea aplicării sancțiunilor față de persoanele vinovate [21, p. 36].

În scopul obținerii unor argumente noi în favoarea caracterului de sine stătător al răspunderii financiare, vom compara semnele menționate cu semnele corespunzătoare ale răspunderii administrative.

Să începem prin a compara

baza normativă ce reglementează cele două forme ale răspunderii. Răspunderea administrativă este prevăzută în special de Codul contravențional. Art. 1 din codul menționat prevede că: „prezentul cod este lege a Republicii Moldova care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale în materie contravențională, determină faptele ce constituie contravenții și prevede procesul contravențional și sancțiunile contravenționale”, iar potrivit art. 10 “constituie contravenție fapta – acțiunea sau inacțiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod și este pasibilă de sancțiune contravențională”. Deci, alte acte normative decât Codul contravențional nu pot stabili contravenții administrative și sancțiuni pentru săvârșirea lor.

Menționăm aici că în sens larg răspunderea administrativă reprezintă o răspundere autonomă care conține un șir de particularități administrative, în baza și în modul stabilit de legislația administrativă, pentru abateri administrative. În sens restrâns, răspunderea administrativă presupune sancțiunile administrative aplicate în caz de săvârșire a contravenției [22, p. 13]. Antonie Iorgovan distinge următoarele categorii de ilicit administrativ: ilicitul administrativ propriu-zis; ilicitul contravențional; ilicitul cauzelor de prejudiciu material sau moral. Respectiv, autorul delimitează trei forme de răspundere administrativă: răspundere administrativă tipică; răs-

pundere contravențională; răspundere administrativă patrimonială (materială) [23, p. 224]. Rezultă că în afară de Codul contravențional alte acte normative nu pot stabili răspunderea administrativă în sens restrâns, contravenții administrative și sancțiuni pentru săvârșirea lor. Dar alte acte normative pot stabili răspunderea administrativă în sens larg. Aceasta însă nu înseamnă că putem include în răspunderea administrativă în sens larg răspunderea financiară, altfel am include în sfera dreptului administrativ actele normative ale dreptului financiar, acte la care ne vom referi în continuare.

Conform art. 235 din Codul fiscal, pentru încălcarea fiscală poate fi aplicată sancțiunea fiscală sub formă de amendă. Din punctul nostru de vedere, la categoria sancțiunilor fiscale trebuie atribuită și penalitatea. Măsurile răspunderii financiare pentru încălcarea legislației bugetare sînt următoarele: penalitatea; perceperea mijloacelor bugetare și vărsarea acestora la buget; suspendarea operațiunilor în conturile bancare ale contribuabilului; executarea silită; sechestrarea mijloacelor bănești din conturile bancare (trezoreriale); perceperea în mod incontestabil a mijloacelor bănești din conturile bancare. Legea cu privire la Banca Națională prevede măsurile răspunderii financiare pentru încălcarea legislației bancar-publice: avertismentul scris; aranjamentul cu instituția care a încălcat legislația prevăzînd măsuri de înlăturare a încălcărilor; amenda; suspendarea temporară a activității parțial sau total; retragerea licenței, autorizației eliberate.

Art. 32 din Codul contravențional prevede măsurile răspunderii administrative. Nu toate măsurile răspunderii administrative coincid cu cele financiare. Coincidența are loc doar în privința avertismentului și a amenzii. Denumirea identică a unor sancțiuni este adusă drept argument în sprijinul naturii administrative a răspunderii financiare. Considerăm neîntemeiate afirmațiile potrivit cărora amenda fiscală este o varietate a celei administrative, întrucît amenda există în dreptul administrativ. Or amenda este prevăzută și de Codul penal, dar aceasta nu înseamnă că amenda penală este o varietate a celei administrative sau viceversa – amenda administrativă este o varietate a celei penale. Atribuirea sancțiunilor la o ramură a dreptului se face nu în funcție de denumirea lor, ci în funcție de apartenența ramurală a normelor realizarea cărora ele sînt chemate să o asigure. Sînt diferite și mărimile amenzilor aplicate pentru încălcările administrative și încălcările financiare. Un mecanism folosit în reglementarea juridică civilă este „penalitatea”, pe care, de altfel, o întîlnim și în dreptul financiar, fără ca cineva să numească penalitatea financiară civilă. Coincidența denumirilor diferitelor sancțiuni din diferite ramuri ale dreptului este determinată de caracterul sistemic al răspunderii juridice.

Unii autori menționează faptul că nu este corect să vorbim despre un oarecare specific al amenzii financiare, or între amenda financiară și cea administrativă nu există careva diferențe [24, p. 97]. Nu putem fi de acord cu o asemenea afirmație, întrucît diferențe există.

De exemplu, amenda administrativă practic de fiecare dată este stabilită în careva limite, pe când amenda financiară practic de fiecare dată este stabilită în cote fixe.

Diferită este și procedura aplicării sancțiunilor financiare. Conform art. 241 din Codul fiscal, dreptul să examineze cauzele privind încălcările fiscale și să aplice sancțiunile fiscale îl au organele fiscale și organele Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției. Numărul subiecților abilitați să aplice sancțiuni administrative este cu mult mai mare. Capitolul XV din Codul contravențional prevede inclusiv și încălcările din domeniul fiscal. Observăm că unele dintre încălcările din Codul contravențional le dublează pe cele din Codul fiscal. De exemplu, art. 293¹ din Codul Contravențional prevede răspunderea pentru încălcarea regulilor de exploatare a mașinilor de casă și control; de asemenea, pentru încălcarea regulilor de exploatare a mașinilor de casă și control prevede răspundere și art. 254 din Codul fiscal. Art. 295 din Codul contravențional prevede răspunderea pentru încălcarea regulilor de organizare și de ținere a contabilității, de întocmire și prezentare a rapoartelor financiare. Pentru faptele menționate, prevede răspundere și art. 257 din Codul fiscal. Prin natura lor juridică, aceste încălcări sînt financiare, nu administrative, întrucît atentează la raporturi financiare.

Legiuitorul a încercat să delimiteze încălcările financiare de cele administrative la nivelul subiectului acestora. Astfel, răspunderea administrativă este prevăzută

doar pentru persoanele cu funcții de răspundere, contribuabilii nefiind prevăzuți drept subiecți ai răspunderii administrative (inclusiv întreprinzătorii individuali). După cum este cunoscut, răspunderea fiscală se răsfrînge asupra persoanelor fizice, indiferent de formele de organizare juridică, doar în cazul în care aceștia sînt contribuabili sau alte persoane obligate în conformitate cu legislația fiscală [25, p. 133].

Faptul că răspunderea administrativă protejează și normele altor ramuri de drept este alt argument adus de autorii potrivit delimitării răspunderii financiare drept formă distinctă a răspunderii juridice. Măsurile răspunderii administrative protejează nu doar normele dreptului administrativ, spun aceștia, dar și ale dreptului constituțional, financiar, funciar, al muncii, ecologic etc.. Respectiv, pentru încălcarea legislației constituționale, financiare, funciare, a muncii, ecologice, poate surveni răspunderea administrativă. În acest context, L. Kalinina spune că adoptarea unei legi ramurale, inclusiv codificate nu determină apariția unei noi subforme a răspunderii juridice. Răspunderea administrativă este un mijloc de protecție a multor relații sociale care, prin natura lor, pot și să nu fie atribuite la categoria celor de administrare, dar apar, se modifică și încetează în sfera de funcționare a puterii executive, în procesul de realizare a activității sale de control/supraveghere [26, p. 32-36].

Acest argument poate fi combătut prin faptul că noțiunea de “încălcare financiară” nu este identică cu noțiunea de “încălca-

re a legislației financiare”. Ultima este mai largă și o include pe prima. Pentru o încălcare a legislației financiare va putea fi aplicată, după caz, răspunderea financiară, administrativă sau penală, după cum a fost comisă o încălcare financiară, o contravenție sau o infracțiune. În funcție de gravitatea faptei săvîrșite sau de subiectul componentei, este posibilă aplicarea normelor altor ramuri ale dreptului, în scopul protecției intereselor patrimoniale ale statului. Abordarea răspunderii administrative ca protejînd normele diferitelor ramuri de drept este moștenită de la școala dreptului sovietic. În țările occidentale se aplică un alt principiu de stabilire a răspunderii juridice – conform obiectului (nu se are în vedere delimitarea formelor răspunderii juridice, ci modul de stabilire a ei în actele normative). Astfel, toate încălcările legislației fiscale, de exemplu, sînt stabilite în izvoarele dreptului fiscal (și încălcările fiscale, și infracțiunile). În SUA răspunderea pentru infracțiunile fiscale este stabilită nu în Codul penal, dar în Codul veniturilor de stat interne [27, p. 93-108].

E. Kaplieva consideră că răspunderea administrativă pentru încălcările în domeniul impozitelor și taxelor este o instituție de sine stătătoare, varietate a răspunderii administrative în sfera fiscală și o numește chiar subformă a răspunderii juridice [28, p. 12]. Autorul afirmă că răspunderea fiscală are dreptul la existență ca instituție juridică de sine stătătoare, dar menționează că, deși aceasta este reglementată de Codul fiscal, formarea unei noi forme a răspunderii juridice este

un proces complex și îndelungat, care are la bază trei componente: consfințire legislativă, elaborare teoretică și practică în aplicarea normelor juridice. Reieșind din faptul că ultimele componente nu au evoluat suficient, este prematur să vorbim despre definitivarea formării unei noi forme a răspunderii juridice [28, p. 12]. E. Kaplieva face astfel o distincție importantă între răspunderea administrativă pentru încălcările în domeniul impozitelor și taxelor și răspunderea fiscală în același domeniu. Ambele sînt încălcări ale legislației fiscale, dar sînt diferite sancțiunile aplicabile în cele două cazuri.

O altă diferență între răspunderea administrativă și cea financiară este sesizată de S. Viktorov. Răspunderea financiară are, în primul rînd, un caracter reparatoriu, întrucît scopul principal nu este atît pedepsirea persoanelor vinovate, cît recuperarea prejudiciului material cauzat bugetului prin săvîrșirea încălcării financiare. În același timp, răspunderea administrativă are un caracter punitiv, fiind în acest sens asemănătoare cu cea penală [29, p. 178-185].

Sîntem de acord cu D. Lipinski, potrivit căruia inițial răspunderea financiară s-a născut în cadrul răspunderii administrative, conturarea și separarea sa fiind rezultatul logic al dezvoltării relațiilor sociale și a legislației [30, p. 389].

Criteriul determinant ce demonstrează independența răspunderii financiare este independența ramurii dreptului financiar și specificul obiectului și metodei reglementării juridice atît a dreptului financiar, cît și a răspunderii financiare.

Criterii suplimentare ce demonstrează caracterul independent al răspunderii financiare sînt: existența unei baze normative distincte ce reglementează răspunderea financiară; delimitarea conceptului de încălcare financiară; existența unei ordini diferite de tragere la răspundere financiară. Spre deosebire de răspunderea administrativă, răspunderea financiară are în primul rînd un caracter reparatoriu, și nu punitiv.

Corelația funcțională, ce constă în protecția raporturilor financiare de norme ale diferitelor ramuri de drept, ne permite să afirmăm că pentru încălcarea acestora este posibilă tragerea la cîteva forme ale răspunderii juridice: financiară, penală, administrativă, disciplinară.

Recenzent:
Dumitru BALTAG,
doctor habilitat în drept,
profesor universitar

Referințe bibliografice

1. A. V. Зимин. *Специфика налоговой ответственности российских организаций*. В журнале: Правоведение, № 6/2001.
2. Р. Л. Хачатуров, Р. Г. Ягутян. *Юридическая ответственность*. Тольятти: МаБиБД, 1995.
3. Н. И. Матузов, А. В. Малько. *Теория государства и права*. Москва: Юрист, 1997.
4. Ю. Н. Белошапко. *Правонарушение и ответственность в финансовом и налоговом праве Российской Федерации*. В журнале: Правоведение, № 5/2001.
5. Antonie Iorgovan, *Tratat de Drept Administrativ*, vol I. București: Nemira, 2000.
6. Д. Н. Бахрах. *Административное право*. Москва: БЕК, 1996.
7. Romulus Ionescu. *Drept administrativ*. București: E.D.P., 1970.
8. Ю. Н. Стариков. *О сущности и системе административного права: некоторые итоги дискуссии*, В журнале: Государство и право, № 5/2000;
9. К. С. Бельский. *К вопросу о предмете административного права*. В журнале: Государство и право, № 11/1997.
10. Dan Drosu Șaguna. *Drept financiar și fiscal*. București: Eminescu, 2000.
11. Ю. Н. Стариков. *Нарушения налогового законодательства и юридическая ответственность*. Воронеж, 1995.
12. Н. И. Химичева. *Финансовое право*. Учебник. Москва: Юристъ, 2000.
13. О. Н. Горбунова. *Проблемы совершенствования основных финансово-правовых институтов в условиях перехода России к рынку*. Автореф. дисс. докт. юрид. наук. Москва, 1996.
14. О. И. Юстус. *Финансово-правовая ответственность налогоплательщиков-организаций*. Дисс. канд. юрид. наук. Саратов, 1997.
15. М. В. Карасева. *Финансовое правоотношение*. Дисс. докт. юрид. наук. Воронеж, 1998.
16. М. В. Карасева. *Финансовое право России в XXI веке: иные акценты*. В журнале: Правоведение, № 5/2002.
17. Н. А. Шевелева. *Финансовое право: новый этап развития*. В журнале: Правоведение, № 5/2002.
18. О. Н. Горбунова. *Финансовое право в системе российского (Актуальные проблемы)*. В журнале: Государство и право, №2/1995.
19. Г. А. Кузмичева, Л. А. Калинина. *Административная ответственность*. Москва: Юриспруденция, 2000.
20. А. З. Арсланбекова. *Финансово-правовые санкции в системе мер юридической ответственности*. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. Саратов, 2009.

21. Д. А. Липинский. *О системе права и видах юридической ответственности*, В журнале: Правоведение, № 2/2003.

22. Aliona Corcenco. *Răspunderea minorilor pentru săvârșirea contravențiilor administrative*. Tipografia or. Rezina, 2005.

23. Antonie Iorgovan. *Tratat de drept administrativ*. Vol. II. București: Nemira, 2004.

24. С. Г. Пепеляев. *Налоговое право*. Москва: Юристъ, 2005.

25. М. Б. Разгильдиева. *Налоговая ответственность в системе юридической ответственности*. В журнале: Правоведение, № 5/2002.

26. Л. А. Калинина. *Проблемы административной ответственности за нарушения финансового и налогового законодательства*. В журнале: Законодательство, № 8/1999.

27. А. Н. Козырин. *Налоговое право зарубежных стран: вопросы теории и практики*. Москва, 1993.

28. Е. В. Каплиева. *Административная ответственность за нарушения в области налогов и сборов*. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. Москва, 2002.

29. С. А. Викторова. *Правовая природа ответственности за нарушение законодательства Российской Федерации об обязательном социальном страховании*. В журнале: Налоги и финансовое право, № 3/2008.

30. Д. А. Липинский. *Общая теория юридической ответственности*. Дисс. канд. юрид. наук. Самара, 2004.

DELIMITĂRI CONCEPTUALE ÎN LEGISLAȚIA ȘI LITERATURA JURIDICĂ PRIVIND ABORDAREA PROTECȚIEI DATELOR CU CARACTER PERSONAL

Veronica MOCANU,
magistru în drept, lector universitar

SUMMARY

Definition of "personal data" is a very important task, because only after this can be established cases falling under the regulation of personal data protection. Thus, in this article, we propose to define the term of "personal data" and to distinguish its content from the content of notion of privacy.

REZUMAT

Definirea termenului „date cu caracter personal” este o sarcină foarte importantă, căci doar în urma acestui fapt pot fi stabilite situațiile ce cad sub incidența protecției datelor cu caracter personal. Acest articol are ca scop definirea termenului de „date cu caracter personal”, stabilirea conținutului acestui termen și a diferențelor ce există între acesta și noțiunea conexă „viață privată”.

Fiind un produs al societății informatizate, desemnând niște realități noi, termenul „date cu caracter personal” este unul încă destul de confuz. În fond, acest termen derivă din sfera personală, astfel se remarcă numeroase tangențe conceptuale cu noțiunile de *identitate*, *intimitate* și *viață privată*. Datorită apariției relativ recente și din cauza diferențelor de abordare, inexistenței unei practici unice și lipsei unor tratări științifice multi-aspectuale ale problemei date, expresia „date cu caracter personal” este de multe ori confundată. Întru elucidarea conținutului termenului „date cu caracter personal”, ne propunem să facem o delimitare între noțiunile de *identitate*, *intimitate*, *viață privată* și *date cu caracter personal*, în așa fel încât în final să stabilim clar domeniul de aplicare a legislației protecției datelor cu caracter personal și limitele impuse

de actele naționale și internaționale asupra abordării termenului dat.

După cum am menționat, termenul „date cu caracter personal” derivă din sfera personală, fiind considerat, în același timp, drept o particularitate a vieții private ce formează un domeniu nou – domeniul protecției datelor cu caracter personal, care se impune a fi recunoscut ca una dintre principalele forme de asigurare a respectării identității și intimității, ca drepturi fundamentale umane.

Pornind de la ideea că datele cu caracter personal caracterizează viața privată, considerăm că este foarte important de a concretiza conținutul și caracterul vieții private ca un concept juridic. Nu există o definiție unică a noțiunii de viață privată, totuși aceasta poate fi dedusă din următoarele accepțiuni:

- S. D. Warren & L. D. Brandeis definesc dreptul la viața priva-